

Pled da cuvits, 8 schner 2006

(1. part)

Stimada populaziun da Sent.....

Müdamaints es ün pled chi ha survgni ils ultims ons üna vi e plü gronda importanza. Id es il pled chi descriva ün sentimaint cha no resentin permanent, chi'ns circundescha ed es adüna preschaint. Ed eu almain survegn tras quai suvent l'impreschiun: Viver nun es be simpel.

Müdamaints dessan esser eir aint il center dals impissamaints ch'eu m'ha fat per hoz e ch'eu vules dar inavant a vo impustüt illa seguonda part dal pled davo la saramentaziun.

Müdà s'ha natüralmaing bler eir i'ls ultims trais ons. Per part dandettamaing, quasi sur not o tras üna svelta decisiun e per part be plan però cuntinuantamaing chi's realisescha pür cur chi'd es capità. La somma dals müdamaints in ün cumün as nomna svilup e quel vain per part inizià o influenzà tras las instanzas cumünalas.

No vain segnalisà fingià dal 2003 dad esser averts per collavuraziuns sur ils cunfins dal cumün oura in cumprond per exaimpel aczias da la halla da glatsch Gurlaina ed eir cun surtour üna part dal defizit. Il medem proceder s'haja trat tras per garantir a l'Institut Otalpin a Ftan sia existenza. Implü vaina fusiunà il corp da pumpiers cun quels dals cumüns Scuol, Ftan e Tarasp al corp da pumpiers Pisoc, üna collavuraziun chi funcziuna bain. Eir la pulizia da quels cumüns lavura uossa insembel sün level regional.

Davart da las investiziuns – a tuots esa cuntschaint cha'l cumün es là pel mumaint ün pa restret in sias acziuns – daja in ögl natüralmaing la seguonda etappa da l'implant d'innaver, üna investiziun da bundant ün milliun francs (700'000.-- per Sent). D'incuort esa gnü trat la decisiun dad eriger eir ün implant da sauaziun. Quels cuosts muntaran sün total 1.8 milliuns francs. Investi s'haja eir in progets fingià cumanzats plü bod impustüt progets da god o eir l'ingrondimaint da la sarinera da Suot Ruinas a Scuol e.o.p.

Per ans preparar sül avegnir ed avair buns instrumaints in man per til influenzer e masinar e render attractiv il cumün sun gnüdas iniziadas differentas masüras.

Exaimpels:

- No preschantaran ils plans per üna zona da fabrica per indigens.
- Insembel cun Scuol s'haja persvas al chantun da tour per man l'attach da la via da Sent aint il sviamaint da Scuol.
- Impustüt esa gnü lavurà vi d'ün plan directiv (concept directiv) pel svilup da Sent cun üna pruna bunas ideas e visiuns, elavurà dad üna pruna personas ingaschadas da Sent o da quellas cun relaziuns cun Sent.

Per finir vöglija manzunar amo üna chosa chi'm fa plaschair nempe la situaziun finanziaria chi s'ha sviluppada cuntinuantamaing in direcziun positiva pel cumün. Dal 2003 muossaiva il rendaquint amo ün s-chavd da 400'000.--, dal 2004 fingià ün pitschen vanz da 1500.--.

Stimads preschaints, dal 2003 fin 2005 han gnü lö 14 radunanzas; il Cussagl cumünal es gnü insembel 104 jadas ed ha trattà 1011 tractandas e da quellas d'eiran per exaimpel 187 dumondas da fabrica. La statistica muossa dimena chi gira alch aint il cumün e cun quai eschna plainamaing aint ils müdamaints.

(2. part)

Stimats....

Müdamaints fan temma e s-chaffischan tras quai opposiziun. Na mincha müdamaint natüralmaing – schi'd es per exaimpel previs cha'l import chi vain sül conto mincha mais vain plü ot o schi'd es forsa perfin previs cha la famiglia crescha per ün commember schi fa quai natüralmaing plaschair e na temma – però mincha müdamaint chi nu's po preverer che ch'el maina, s-chaffischa ün sentimaint da malsgürezza e temma e cun quai eir refüs.

Müdamaints sun però la vita da mincha di, la natüra as müda, la politica as müda, la glied as müda, i nu dà nüglia chi nu's müda. Tuot ils müdamaints sun intretschats cun müdamaints in oters lös o cun müdamaints in spazis plü gronds. Müdamaints in Europa han per consequenza eir müdamaints in Svizra e.u.i.

Trends o tendenzas generalas fan ün squitsch extrem ferm e stiran cun sai a tuot ed a tuots. Ed eir per nos cumün vala cha quellas tendenzas sun dictadas da las circumstanzas naziunalas e vi e plü eir internaziunalas (globalisaziun). La rouda dal svilup gira e quai vi e plü svelto e cun ella rodlaina eir no. Id es la lezcha da la politica e vairamaing da tuots da s'occupar cun quel svilup, dad analisar ils privels però eir da scuvrir las pussibilitads chi sun dattas, las schanzas chi's pudess avair.

I dà blera glied chi s'occupa fich intensiv cul avegnir – glied cun fich differents interess, glied cun üna optica ecologica e tuot ils s-chalins tanteraint fin pro'ls "hardliners" economics. Sco chi sun ils interess sun eir las propostas per sviar in lur direcziun la manzunada rouda dal svilup. "Avenir Suisse" p. ex. s'ha ris-chà publicamaing illas medias da propuoner da spopular tschertas regiuns periferas perquai cha quellas nu paran da render plü. Sco cumün in üna regiun periferana dà quai schon ün pa da pensar.

Müdamaints pon far mal almain il prüm mumaint, müdamaints sun üna spezcha da cumgià. Il vegl, quai cuntschaint, adüsà nun es plü. Sülla seguonda ögliada cuntgnan müdamaints sco fingià manzunà eir la schanza da tour per mans la chosa e da provar da far alch bun landeroura - alch chi'd es in movimaint as poja amo fuormar.

Il cussagl cumünal vuol provar dad esser activ in quel regard (insembel cun vo tuots) e da lavurar vi da la fuormaziun da nos avegnir. No nu lain be laschar far tuot ad oters e lura blastemar scha'l binari es tuot in üna jada miss in üna direcziun a disfavour dal cumün. Sün ideas sco quellas dad "Avenir Suisse" voula üna resposta clera chi muossa: Quia esa amo actività, substanza e vita e la glied sa che ch'ella vuol.

Insembel provarana a dar quella resposta.